

**ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA ROLNICTWA I ROZWOJU WSI¹⁾**

z dnia ..... 2013 r.

**zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków i trybu
przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Program
rolnośrodowiskowy” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na
lata 2007–2013**

Na podstawie art. 29 ust. 1 pkt 1 i ust. 1a ustawy z dnia 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (Dz. U. z 2013 r. poz. 173) zarządza się, co następuje:

§ 1. W rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 13 marca 2013 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Program rolnośrodowiskowy” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 (Dz. U. poz. 361) wprowadza się następujące zmiany:

1) w § 6:

1) pkt 4 otrzymuje brzmienie:

„4) zmianie:

- a) miejsca uprawy roślin w ramach wariantu pierwszego, drugiego, piątego, szóstego, siódmego lub ósmego pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 2, bez względu na zmianę miejsca realizacji wariantu, lub
- b) rośliny uprawianej dotychczas w ramach wariantu pierwszego, drugiego, piątego, szóstego, siódmego lub ósmego pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 2 na inną roślinę, która może być uprawiana w ramach któregośkolwiek z tych wariantów, bez względu

---

¹⁾ Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi kieruje działem administracji rządowej – rozwój wsi, na podstawie § 1 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 18 listopada 2011 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi (Dz. U. Nr 248, poz. 1486).

na zmianę realizowanego wariantu na inny z wymienionych wariantów, lub

c) wielkości obszaru, na którym jest uprawiana dana roślina w ramach wariantu pierwszego, drugiego, piątego, szóstego, siódmego lub ósmego pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 2

– jeżeli rośliny te będą uprawiane na gruntach rolnych zadeklarowanych we wniosku o przyznanie pierwszej płatności rolnośrodowiskowej, a całkowity obszar, na którym są realizowane wymienione warianty nie ulegnie zmianie;”,

2) uchyla się pkt 7;

2) w § 38 ust. 5 otrzymuje brzmienie:

„5. Jeżeli zostanie stwierdzone uchybienie w przestrzeganiu przez rolnika wymogów określonych w części VII. Pakiet 8. Ochrona gleb i wód w ust. 3 pkt 7 lub w ust. 4 pkt 7 załącznika nr 3 do rozporządzenia, płatność rolnośrodowiskowa przyznana za rok poprzedzający rok, w którym zostało stwierdzone to uchybienie, podlega zwrotowi w części dotyczącej działki rolnej lub jej części, w stosunku do których stwierdzono takie uchybienie.”;

3) w § 39 w ust. 2 pkt 2 otrzymuje brzmienie:

„2) zmniejszył obszar, na którym powinien realizować zobowiązanie rolnośrodowiskowe, przy czym zwrotowi podlega ta część płatności, która została przyznana do działki rolnej lub jej części objętych zmniejszeniem;”;

4) w § 50 dodaje się ust. 4 w brzmieniu:

„4. W przypadku, o którym mowa w § 35 ust. 1, rolnik, który realizuje nowe zobowiązanie rolnośrodowiskowe, o którym mowa w art. 45 ust. 1 rozporządzenia nr 1974/2006, w zakresie wariantu dziewiątego, dziesiątego, jedenastego lub dwunastego pakietu 2. Rolnictwo ekologiczne, może kontynuować realizację tego zobowiązania zgodnie z wymogami określonymi dla tych wariantów w przepisach rozporządzenia, o którym mowa w § 58. Przepisy ust. 2 i 3 stosuje się odpowiednio.”;

5) po § 50 dodaje się § 50a w brzmieniu:

„§ 50a. 1. W 2013 r. dopuszczalna jest również zmiana zobowiązania rolnośrodowiskowego podjętego na podstawie rozporządzenia, o którym mowa w § 58, polegająca na zmianie:

- 1) miejsca uprawy roślin w ramach wariantu pierwszego, drugiego, piątego, szóstego, siódmego, ósmego, dziewiątego, dziesiątego, jedenastego lub dwunastego pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 2, bez względu na zmianę miejsca realizacji wariantu, lub
- 2) rośliny uprawianej dotychczas w ramach wariantu pierwszego, drugiego, piątego, szóstego, siódmego, ósmego, dziewiątego, dziesiątego, jedenastego lub dwunastego pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 2 na inną roślinę, która może być uprawiana w ramach któregośkolwiek z tych wariantów, bez względu na zmianę realizowanego wariantu na inny z wymienionych wariantów, lub
- 3) wielkości obszaru, na którym jest uprawiana dana roślina w ramach wariantu pierwszego, drugiego, piątego, szóstego, siódmego, ósmego, dziewiątego, dziesiątego, jedenastego lub dwunastego pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 2

– jeżeli rośliny te będą uprawiane na gruntach rolnych zadeklarowanych we wniosku o przyznanie pierwszej płatności rolnośrodowiskowej, a całkowity obszar, na którym są realizowane wymienione warianty nie ulegnie zmianie.

2. W przypadku dokonania zmiany zobowiązania rolnośrodowiskowego zgodnie z ust. 1, do kolejnych płatności rolnośrodowiskowych przyznawanych za realizację zobowiązania rolnośrodowiskowego w zakresie wariantu dziewiątego, dziesiątego, jedenastego lub dwunastego pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 2, stosuje się przepisy niniejszego rozporządzenia, z tym że:

- 1) płatności te są przyznawane, w wysokości ustalonej zgodnie z rozporządzeniem, o którym mowa w § 58, jeżeli są spełnione warunki przyznania tych płatności określone w rozporządzeniu, o którym mowa w § 58;
- 2) jeżeli zostanie stwierdzone uchybienie w przestrzeganiu przez rolnika wymogów, o których mowa w ust. 1, płatności te przysługują w danym roku w wysokości zmniejszonej zgodnie z przepisami rozporządzenia, o którym mowa w § 58.”;

6) w załączniku nr 2 do rozporządzenia Tabela I. otrzymuje brzmienie określone w załączniku do niniejszego rozporządzenia.

§ 2. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem następującym po dniu ogłoszenia.

MINISTER ROLNICTWA I ROZWOJU WSI

Załącznik do rozporządzenia
Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi
z dnia ... (poz. ...)

Tabela I.

WYMOGI DOTYCZĄCE STOSOWANIA NAWOZÓW	NIEZGODNOŚCI DOTYCZĄCE STOSOWANIA NAWOZÓW	NARUSZENIA DOTYCZĄCE STOSOWANIA NAWOZÓW	zasięg¹⁾	dotkliwość²⁾	trwałość³⁾
Niestosowanie nawozów niedopuszczonych do obrotu - art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu (Dz. U. Nr 147, poz. 1033, z późn. zm.).	Nieprzestrzeganie zakazu stosowania nawozów niedopuszczonych do obrotu.	1. Stwierdzono zastosowanie nawozów niedopuszczonych do obrotu.	3 pkt 5 pkt	1 pkt 3 pkt	1 pkt 3 pkt
Niestosowanie w okresie roku dawki nawozu naturalnego zawierającej więcej niż 170 kg azotu (N) w czystym składniku na 1 ha użytków rolnych - art. 17 ust. 3 ustawy z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu.	Nieprzestrzeganie zakazu stosowania w okresie roku dawki nawozu naturalnego zawierającej więcej niż 170 kg azotu (N) w czystym składniku na 1 ha użytków rolnych.	2. Stwierdzono zastosowanie w okresie roku dawki nawozu naturalnego zawierającej więcej niż 170 kg azotu (N) w czystym składniku na 1 ha użytków rolnych.	1 pkt 3 pkt	1 pkt 3 pkt 5 pkt	3 pkt 5 pkt

<p>Przechowywanie gnojówki i gnojowicy w szczelnych zbiornikach o pojemności umożliwiającej gromadzenie co najmniej 4-miesięcznej produkcji tych nawozów od dnia 1 stycznia 2011 r., a w przypadku obszarów szczególnie narażonych w rozumieniu przepisów w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać programy działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych, o pojemności umożliwiającej przechowywanie tych nawozów przez okres co najmniej 6 miesięcy; zbiorniki te powinny być zbiornikami zamkniętymi w rozumieniu przepisów dotyczących warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budowle rolnicze i ich usytuowanie – art. 25 ust. 1 ustawy z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu oraz ust. 5 pkt 5 załącznika do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakim</p>	<p>Nieprzestrzeganie nakazu przechowywania gnojówki i gnojowicy w szczelnych zbiornikach o pojemności umożliwiającej gromadzenie co najmniej 4-miesięcznej produkcji tych nawozów od dnia 1 stycznia 2011 r., a w przypadku obszarów szczególnie narażonych w rozumieniu przepisów w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać programy działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych, o pojemności umożliwiającej przechowywanie tych nawozów przez okres co najmniej 6 miesięcy; zbiorniki te powinny być zbiornikami zamkniętymi w rozumieniu przepisów dotyczących warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budowle rolnicze i ich usytuowanie.</p>	<p>3.1 Stwierdzono, że pojemność zbiorników na gnojówkę i gnojowicę uniemożliwia gromadzenie co najmniej 4-miesięcznej produkcji tych nawozów od dnia 1 stycznia 2011 r., a w przypadku obszarów szczególnie narażonych w rozumieniu przepisów w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać programy działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych, przez okres co najmniej 6 miesięcy.</p>	<p>3 pkt 5 pkt</p>	<p>3 pkt 5 pkt</p>	<p>3 pkt 5 pkt</p>
		<p>3.2 Stwierdzono, że gnojówka i gnojowica nie są przechowywane w szczelnych lub zamkniętych zbiornikach w rozumieniu przepisów dotyczących warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budowle rolnicze i ich usytuowanie.</p>	<p>3 pkt 5 pkt</p>	<p>3 pkt 5 pkt</p>	<p>3 pkt 5 pkt</p>

powinny odpowiadać programy działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych (Dz. U. z 2003 r. Nr 4, poz. 44).					
Przechowywanie od dnia 1 stycznia 2009 r. przez podmioty, o których mowa w art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu, nawozów naturalnych, innych niż gnojówka i gnojowica, na nieprzepuszczalnych płytach, zabezpieczonych w taki sposób, aby wycieki nie przedostawały się do gruntu – art. 25 ust. 2 ustawy z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu.	Nieprzechowywanie od dnia 1 stycznia 2009 r. przez podmioty, o których mowa w art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu, nawozów naturalnych, innych niż gnojówka i gnojowica, na nieprzepuszczalnych płytach, zabezpieczonych w taki sposób, aby wycieki nie przedostawały się do gruntu.	4. Stwierdzono nieprzechowywanie od dnia 1 stycznia 2009 r. przez podmioty, o których mowa w art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu, nawozów naturalnych, innych niż gnojówka i gnojowica, na nieprzepuszczalnych płytach, zabezpieczonych w taki sposób, aby wycieki nie przedostawały się do gruntu.	3 pkt 5 pkt	3 pkt 5 pkt	3 pkt 5 pkt
Przechowywanie do dnia 31 grudnia 2010 r. przez podmioty, o których mowa w art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu, gnojówki i gnojowicy w szczelnych, zamkniętych zbiornikach – art. 49 ust. 1 ustawy z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu.	Nieprzechowywanie do dnia 31 grudnia 2010 r. przez podmioty, o których mowa w art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu, gnojówki i gnojowicy w szczelnych, zamkniętych zbiornikach.	5. Stwierdzono nieprzechowywanie do dnia 31 grudnia 2010 r. przez podmioty, o których mowa w art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu, gnojówki i gnojowicy w szczelnych, zamkniętych zbiornikach.	3 pkt 5 pkt	3 pkt 5 pkt	3 pkt 5 pkt
Stosowanie nawozów naturalnych i organicznych w	Nieprzestrzeganie zakazu stosowania nawozów	6. Stwierdzono zastosowanie nawozów naturalnych i	3 pkt	1 pkt 3 pkt	3 pkt

<p>postaci stałej oraz płynnej wyłącznie w okresie od dnia 1 marca do dnia 30 listopada, z wyjątkiem nawozów stosowanych na uprawy pod osłonami (szklarnie, inspekty, namioty foliowe) – § 2 ust. 4 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 kwietnia 2008 r. w sprawie szczegółowego sposobu stosowania nawozów oraz prowadzenia szkoleń z zakresu ich stosowania (Dz. U. Nr 80, poz. 479, z późn. zm.).</p>	<p>naturalnych i organicznych w postaci stałej oraz płynnej poza okresem od dnia 1 marca do dnia 30 listopada, z wyjątkiem nawozów stosowanych na uprawy pod osłonami (szklarnie, inspekty, namioty foliowe).</p>	<p>organicznych w postaci stałej oraz płynnej poza okresem od dnia 1 marca do dnia 30 listopada, z wyjątkiem nawozów stosowanych na uprawy pod osłonami (szklarnie, inspekty, namioty foliowe).</p>	5 pkt		5 pkt
<p>Przykrycie lub wymieszanie z glebą nawozów naturalnych nie później niż następnego dnia po ich zastosowaniu, z wyjątkiem nawozów stosowanych w lasach oraz na użytkach zielonych – § 3 ust. 3 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 kwietnia 2008 r. w sprawie szczegółowego sposobu stosowania nawozów oraz prowadzenia szkoleń z zakresu ich stosowania.</p>	<p>Nieprzestrzeganie zakazu przykrycia lub wymieszania z glebą nawozów naturalnych później niż następnego dnia po ich zastosowaniu, z wyjątkiem nawozów stosowanych w lasach oraz na użytkach zielonych.</p>	<p>7. Stwierdzono przykrycie lub wymieszanie z glebą nawozów naturalnych później niż następnego dnia po ich zastosowaniu, z wyjątkiem nawozów stosowanych w lasach oraz na użytkach zielonych.</p>	1 pkt 3 pkt 5 pkt	1 pkt 3 pkt	3 pkt 5 pkt
<p>Niestosowanie nawozów: 1) na glebach zalanych wodą, przykrytych śniegiem lub</p>	<p>Nieprzestrzeganie zakazu stosowania nawozów: 1) na glebach zalanych wodą,</p>	<p>8.1. Stwierdzono zastosowanie nawozów na glebach zalanych wodą, przykrytych śniegiem lub</p>	3 pkt 5 pkt	1 pkt 3 pkt	3 pkt 5 pkt

<p>zamarzniętych do głębokości 30 cm oraz podczas opadów deszczu,</p> <p>2) naturalnych w postaci płynnej oraz azotowych na glebach bez okrywy roślinnej, położonych na stokach o nachyleniu większym niż 10%,</p> <p>3) naturalnych w postaci płynnej podczas wegetacji roślin przeznaczonych do bezpośredniego spożycia przez ludzi</p> <p>– art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu.</p>	<p>przykrytych śniegiem lub zamarzniętych do głębokości 30 cm oraz podczas opadów deszczu;</p> <p>2) naturalnych w postaci płynnej oraz azotowych na glebach bez okrywy roślinnej, położonych na stokach o nachyleniu większym niż 10%;</p> <p>3) naturalnych w postaci płynnej podczas wegetacji roślin przeznaczonych do bezpośredniego spożycia przez ludzi.</p>	<p>zamarzniętych do głębokości 30 cm oraz podczas opadów deszczu.</p>			
		<p>8. 2. Stwierdzono zastosowanie nawozów naturalnych w postaci płynnej oraz azotowych na glebach bez okrywy roślinnej, położonych na stokach o nachyleniu większym niż 10%.</p>	<p>3 pkt 5 pkt</p>	<p>1 pkt 3 pkt</p>	<p>3 pkt 5 pkt</p>
		<p>8. 3. Stwierdzono zastosowanie nawozów naturalnych w postaci płynnej podczas wegetacji roślin przeznaczonych do bezpośredniego spożycia przez ludzi.</p>	<p>3 pkt 5 pkt</p>	<p>3 pkt 5 pkt</p>	<p>3 pkt 5 pkt</p>
<p>WYMOGI DOTYCZĄCE STOSOWANIA ŚRODKÓW OCHRONY ROŚLIN</p>	<p>NIEZGODNOŚCI DOTYCZĄCE STOSOWANIA ŚRODKÓW OCHRONY ROŚLIN</p>	<p>NARUSZENIA DOTYCZĄCE STOSOWANIA ŚRODKÓW OCHRONY ROŚLIN</p>	<p>zasięg¹⁾</p>	<p>dotkliwość²⁾</p>	<p>trwałość³⁾</p>
<p>Stosowanie środków ochrony roślin na terenie otwartym przy użyciu opryskiwaczy wyłącznie wtedy, gdy prędkość wiatru nie przekracza 3 m/s, a miejsce stosowania środka ochrony roślin jest oddalone co najmniej o 5 m od krawędzi jezdni dróg publicznych, z wyłączeniem dróg publicznych zaliczanych do</p>	<p>Nieprzestrzeganie zakazu stosowania środków ochrony roślin na terenie otwartym przy użyciu opryskiwaczy gdy prędkość wiatru przekracza 3 m/s, a miejsce stosowania środka ochrony roślin nie jest oddalone co najmniej o 5 m od krawędzi jezdni dróg publicznych, z wyłączeniem</p>	<p>9. Stwierdzono zastosowanie środków ochrony roślin na terenie otwartym przy użyciu opryskiwaczy, gdy prędkość wiatru przekracza 3 m/s, a miejsce stosowania środka ochrony roślin nie jest oddalone co najmniej o 5 m od krawędzi jezdni dróg publicznych, z wyłączeniem dróg publicznych</p>	<p>3 pkt 5 pkt</p>	<p>3 pkt 5 pkt</p>	<p>3 pkt 5 pkt</p>

<p>kategorii dróg gminnych oraz powiatowych, i co najmniej o 20 m od pasiek, plantacji roślin zielarskich, rezerwatów przyrody, parków narodowych, stanowisk roślin objętych ochroną gatunkową, wód powierzchniowych oraz od granicy wewnętrznego terenu ochrony strefy pośredniej ujęć wody – art. 77 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 18 grudnia 2003 r. o ochronie roślin. (Dz. U. z 2008 r. Nr 133, poz. 849, z późn. zm.)</p>	<p>dróg publicznych zaliczanych do kategorii dróg gminnych oraz powiatowych, i co najmniej o 20 m od pasiek, plantacji roślin zielarskich, rezerwatów przyrody, parków narodowych, stanowisk roślin objętych ochroną gatunkową, wód powierzchniowych oraz od granicy wewnętrznego terenu ochrony strefy pośredniej ujęć wody.</p>	<p>zaliczanych do kategorii dróg gminnych oraz powiatowych, i co najmniej o 20 m od pasiek, plantacji roślin zielarskich, rezerwatów przyrody, parków narodowych, stanowisk roślin objętych ochroną gatunkową, wód powierzchniowych oraz od granicy wewnętrznego terenu ochrony strefy pośredniej ujęć wody.</p>			
--	---	--	--	--	--

- 1) Ocena wagi stwierdzonej niezgodności według kryterium zasięgu, w odniesieniu do naruszenia nr:
- 1) 1, 3–6, 8 i 9:
    - a) 3 pkt – ograniczony do gospodarstwa rolnego, jednakże mogący mieć skutki dla obszaru sąsiadującego z gospodarstwem,
    - b) 5 pkt – wykraczający poza gospodarstwo rolne;
  - 2) 2:
    - a) 1 pkt – ograniczony do gospodarstwa rolnego,
    - b) 3 pkt – ograniczony do gospodarstwa rolnego, jednakże mogący mieć skutki dla obszaru sąsiadującego z gospodarstwem;
  - 3) 7:
    - a) 1 pkt – ograniczony do gospodarstwa rolnego,
    - b) 3 pkt – ograniczony do gospodarstwa rolnego, jednakże mogący mieć skutki dla obszaru sąsiadującego z gospodarstwem,
    - c) 5 pkt – wykraczający poza gospodarstwo rolne;

- 2) Ocena wagi stwierdzonej niezgodności według kryterium dotkliwości, w zależności od reakcji środowiska na naruszenie, w odniesieniu do naruszenia nr:
- 1) 1:
    - a) 1 pkt – negatywny efekt dla środowiska niewidoczny, lecz potencjalnie możliwy w nieokreślonym czasie,
    - b) 3 pkt – negatywny efekt dla środowiska niewidoczny, lecz bardzo prawdopodobny w kolejnym roku;
  - 2) 2:
    - a) 1 pkt – dopuszczalna dawka nawozu naturalnego została przekroczona nie więcej niż o 30 kg azotu całkowitego w danym roku kalendarzowym na 1 ha użytków rolnych,
    - b) 3 pkt – dopuszczalna dawka nawozu naturalnego została przekroczona więcej niż o 30 kg, lecz nie więcej niż o 60 kg azotu całkowitego w danym roku kalendarzowym na 1 ha użytków rolnych,
    - c) 5 pkt – dopuszczalna dawka nawozu naturalnego została przekroczona więcej niż o 60 kg azotu całkowitego w danym roku kalendarzowym na 1 ha użytków rolnych;
  - 3) 3.1:
    - a) 3 pkt – stwierdzono niedobór pojemności urządzeń nie większy niż 20%,
    - b) 5 pkt – stwierdzono niedobór pojemności urządzeń większy niż 20%;
  - 4) 3.2 i 5:
    - a) 3 pkt – stwierdzono, że zbiorniki są przykryte nieuszczelnymi pokrywami,
    - b) 5 pkt – stwierdzono, że zbiorniki nie są przykryte (zbiorniki otwarte) lub stwierdzono nieuszczelność zbiorników;
  - 5) 4:
    - a) 3 pkt – stwierdzono nieuszczelność płyt,
    - b) 5 pkt – stwierdzono brak płyt;
  - 6) 6–8.2:
    - a) 1 pkt – negatywny efekt dla środowiska niewidoczny, lecz potencjalnie możliwy w nieokreślonym czasie,
    - b) 3 pkt – negatywny efekt dla środowiska niewidoczny, lecz bardzo prawdopodobny w kolejnym roku kalendarzowym, lub potencjalnie możliwe zagrożenie dla życia ludzi lub zwierząt;
  - 7) 8.3:
    - a) 3 pkt – negatywny efekt dla środowiska niewidoczny, lecz bardzo prawdopodobny w kolejnym roku kalendarzowym, lub potencjalnie możliwe zagrożenie dla życia ludzi lub zwierząt,
    - b) 5 pkt – negatywny efekt dla środowiska widoczny w tym samym roku kalendarzowym lub prawdopodobne zagrożenie dla zdrowia ludzi lub zwierząt;
  - 14) 9:

- a) 3 pkt – negatywny efekt dla środowiska niewidoczny, lecz bardzo prawdopodobny w kolejnym roku,
  - b) 5 pkt – negatywny efekt dla środowiska widoczny w tym samym roku.
- 3) Ocena wagi stwierdzonej niezgodności według kryterium trwałości, w odniesieniu do naruszenia nr:
- 1) 1:
    - a) 1 pkt – odwracalna krótkotrwała,
    - b) 3 pkt – odwracalna długotrwała;
  - 2) 2–8:
    - a) 3 pkt – odwracalna krótkotrwała, bez konieczności podejmowania działań naprawczych lub podejmowane działania naprawcze nie wymagają dużych nakładów pracy,
    - b) 5 pkt – odwracalna długotrwała, a wymagane działania naprawcze wiążą się ze znacznymi nakładami pracy;
  - 5) 9:
    - a) 3 pkt – odwracalna długotrwała,
    - b) 5 pkt – nieodwracalna.

UZASADNIENIE

Projektowane rozporządzenie stanowi wykonanie upoważnienia zawartego w art. 29 ust. 1 pkt 1 i ust. 1a ustawy z dnia 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (Dz. U. z 2013 r. poz. 173).

Zakres spraw będących przedmiotem projektowanego rozporządzenia jest obecnie uregulowany w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 13 marca 2013 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Program rolnośrodowiskowy” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 (Dz. U. poz. 361).

Potrzeba wprowadzenia zmian w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 13 marca 2013 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Program rolnośrodowiskowy” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 (Dz. U. poz. 361) jest spowodowana:

- 1) Wątpliwościami interpretacyjnymi, dotyczącymi możliwości dokonywania zmiany powierzchni podczas zmiany miejsca uprawy, rośliny oraz wariantu w ramach pakietu 2. Rolnictwo ekologiczne i w związku z tym zastosowaniem przez ARiMR zmniejszeń płatności i zwrotów płatności.

Proponuje się zatem, poprzez zmianę w § 6 ust. 1 pkt 4 obowiązującego rozporządzenia, umożliwienie dokonywania zmiany powierzchni zarówno podczas zmiany miejsca uprawy, jak i rośliny oraz wariantu przy jednoczesnym utrzymywaniu stałej powierzchni dla całego pakietu 2 przez cały 5 letni okres trwania zobowiązania rolnośrodowiskowego. Możliwość zmiany powierzchni zarówno podczas zmiany miejsca uprawy, jak i rośliny oraz wariantu wynika z zasad agrotechniki w rolnictwie ekologicznym. W szczególności, rolnicy są zobligowani przepisami dotyczącymi obowiązku utrzymywania zdrowia roślin poprzez stosowanie środków zapobiegawczych, takich jak dobór odpowiednich gatunków i odmian odpornych na szkodniki i choroby oraz odpowiedni płodozmiar, wynikających z przepisów dotyczących rolnictwa ekologicznego (rozporządzenie

Rady nr 843/2007¹). Całkowita powierzchnia pod całym pakietem 2. Rolnictwo ekologiczne nie może ulec zmianie przez 5 lat trwania tego zobowiązania.

W przypadku realizacji pakietu 2. Rolnictwo ekologiczne proponuje się również umożliwienie zmian dokonywanych przez rolników związanych ze zmianą miejsca uprawy, jak i rośliny oraz wariantu, które dokonane zostały przed wejściem w życie przepisów obecnego rozporządzenia.

2) Koniecznością jednoznacznego i proporcjonalnego określenia poziomu zwrotu płatności.

Proponuje się doprecyzowanie w § 38 ust. 5 oraz w § 39 ust. 2 pkt 2 zasad określania poziomu zwrotu płatności w odniesieniu do działki rolnej tak, aby w sposób jednoznaczny powyższe zasady były stosowane proporcjonalnie do powierzchni działki na której zaistniało uchybienie. Proponuje się zatem dodanie w przepisach tam, gdzie jest odniesienie do działki rolnej, również części działki rolnej na której wystąpiło uchybienie.

3) Koniecznością uwzględnienia sytuacji określonej w § 35 obowiązującego rozporządzenia, tj. rolników realizujących zobowiązanie rolnośrodowiskowe, i jednocześnie zobowiązujących się do kontynuowania realizacji zobowiązania rolnośrodowiskowego realizowanego dotychczas przez innych rolników.

Proponuje się dokonać zmiany § 50 obowiązującego rozporządzenia polegającej na dodaniu ust. 4, regulującego szczególną sytuację realizowania zobowiązania rolnośrodowiskowego w zakresie wariantów sadowniczych pakietu 2. Rolnictwo ekologiczne w sytuacji określonej w § 35 obowiązującego rozporządzenia. Zgodnie z § 35 ust. 1 obowiązującego rozporządzenia w sytuacji gdy rolnik, który realizuje zobowiązanie rolnośrodowiskowe, i jednocześnie zobowiązał się do kontynuowania realizacji zobowiązania rolnośrodowiskowego realizowanego dotychczas przez innego rolnika (przejął zobowiązanie innego rolnika), uznaje się, że ten rolnik realizuje nowe zobowiązanie rolnośrodowiskowe, o którym mowa w art. 45 ust. 1 rozporządzenia nr 1974/2006. W istocie rolnik ten realizując nowe zobowiązanie kontynuuje realizację dotychczasowych zobowiązań. Jest to sytuacja niemalże identyczna z sytuacją uregulowaną w § 50 ust. 1

---

¹ Rozporządzenie Rady nr 834/2007 z dnia 28 czerwca 2007 r. w sprawie produkcji ekologicznej i znakowania produktów ekologicznych (Dz. U. L. 189 z 20.07.2007 r. s. 1)

obowiązującego rozporządzenia, gdyż w obu przypadkach rolnik kontynuuje w istocie zobowiązanie podjęte na podstawie dotychczasowych przepisów. Literalne brzmienie § 50 ust. 1 nie daje podstaw do stosowania tej regulacji w przypadku, o którym mowa w § 35 ust. 1 obowiązującego rozporządzenia, gdyż umożliwia kontynuację dotychczasowego zobowiązania podjętego w zakresie wariantów sadowniczych Pakietu 2. Rolnictwo ekologiczne, a nie realizacji „nowego zobowiązania” w tym zakresie, nawet pomimo tego, że w istocie to nowe zobowiązanie stanowi kontynuację dotychczasowych zobowiązań. Mając powyższe na względzie proponuje się uregulować wprost możliwość dalszej realizacji w ramach „nowego zobowiązania” wariantów sadowniczych Pakietu 2. Rolnictwo ekologiczne.

- 4) Koniecznością uwzględnienia sytuacji prawnej rolników, którzy przed wejściem w życie przepisów ww. rozporządzenia, dokonali nasadzeń drzew, krzewów owocowych lub truskawek i poziomek, lub usunęli nasadzenia w szczególności krzewów owocowych.

W zakresie wdrażania pakietu 2. Rolnictwo ekologiczne proponowane zmiany wynikają z konieczności uwzględnienia sytuacji prawnej rolników, którzy przed wejściem w życie przepisów ww. rozporządzenia, dokonali nasadzeń drzew, krzewów owocowych lub truskawek i poziomek, lub usunęli nasadzenia w szczególności krzewów owocowych np. wieloletnie porzeczki ze względu na utratę ich wartości produkcyjnych z zamiarem zadeklarowania na 2013 r. innych gatunków roślin w ramach pakietu 2. Rolnictwo ekologiczne, jak również mają na celu doprecyzowanie przepisów, tak aby jednoznacznie wskazywały że w ramach pakietu 2. Rolnictwo ekologiczne, rolnik powinien kontynuować zobowiązanie rolnośrodowiskowe na takiej samej powierzchni przez cały okres trwania tego zobowiązania.

Zgodnie z przepisami obowiązującego rozporządzenia, rolnicy rozpoczynający „Program rolnośrodowiskowy” od 15 marca 2013 r. nie mają możliwości podjęcia zobowiązań w ramach tego programu w zakresie wariantów sadowniczych Pakietu 2. Rolnictwo ekologiczne (tj. wariantów: dziewiątego – uprawy sadownicze i jagodowe dla których zakończono okres przestawiania, dziesiątego - uprawy sadownicze i jagodowe w okresie przestawiania, jedenastego – pozostałe uprawy sadownicze i jagodowe dla których zakończono okres

przestawiania i dwunastego – pozostałe uprawy sadownicze i jagodowe w okresie przestawiania). Jednocześnie, zgodnie z przepisami § 50 ww. rozporządzenia rolnicy, którzy podjęli zobowiązanie w ramach wariantów sadowniczych przed dniem 15 marca 2013 r. mają możliwość (a nawet obowiązek) dalszej realizacji tych wariantów zgodnie z dotychczasowymi wymogami i na dotychczasowych warunkach. Nie dopuszcza się jednak dokonywania zmiany tych wariantów na inne (np. rolnicze, warzywne, zielarskie) z wyjątkiem upraw truskawki i poziomki.

Uzasadniając potrzebę wprowadzenia przepisu przejściowego należałoby wziąć także pod uwagę:

- koszty poniesione przez rolników kontynuujących zobowiązanie w ramach pakietu 2. Rolnictwo ekologiczne w związku z: (i) nasadzeniem drzew, krzewów owocowych lub truskawki i poziomki jesienią 2012 r. lub (ii) dokonaniem już usunięciem tych nasadzeń z zamiarem zadeklarowania na 2013 r. innych gatunków roślin w ramach pakietu 2. Rolnictwo ekologiczne w oparciu o zapisy planu działalności rolnośrodowiskowej (plan sporządza się na okres 5 lat);
- koszty związane z ewentualnym opracowaniem nowego planu działalności rolnośrodowiskowej (wykonanie planu przez doradcę jest odpłatne). Zmiana planu może się także wiązać z koniecznością szukania nowych rynków zbytu i koniecznością przestawienia profilu gospodarstwa;
- zgodność z przepisami rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 26 lutego 2009 r. w *sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Program rolnośrodowiskowy” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013* (Dz. U. Nr 33, poz. 262 z późn. zm.).

Zgodnie z § 39 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia z 2013 r., w przypadku dokonania zamiany ww. wariantów, płatność rolnośrodowiskowa podlega zwrotowi z uwagi na zmniejszenie obszaru, na którym rolnik powinien realizować to zobowiązanie rolnośrodowiskowe w odniesieniu do danej działki rolnej. Zasadnym wydaje się umożliwienie powyższej zamiany wariantów bez konsekwencji finansowych, jeśli rolnicy dokonali takich operacji przed wejściem w życie nowego rozporządzenia ustanawiającego taki zakaz.

Biorąc pod uwagę powyższe, proponuje się wprowadzenie przepisu przejściowego, pozwalającego na uznanie rolnikom, którzy podjęli zobowiązanie przed dniem 15 marca 2013 r. kontynuacji tych zobowiązań w sytuacji, gdy dokonali już:

- nowych nasadzeń drzew lub krzewów owocowych lub truskawki i poziomki w ramach gatunków wymienionych dla wariantów: 2.9 – uprawy sadownicze i jagodowe dla których zakończono okres przestawiania, 2.10 - uprawy sadownicze i jagodowe w okresie przestawiania, 2.11 – pozostałe uprawy sadownicze i jagodowe dla których zakończono okres przestawiania i 2.12 – pozostałe uprawy sadownicze i jagodowe w okresie przestawiania, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 26 lutego 2009 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Program rolnośrodowiskowy” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 (Dz. U. Nr 33, poz. 262, z późn. zm.). Dokonanie nowych nasadzeń oznacza również zmianę uprzednio realizowanego wariantu z zamiarem zadeklarowania we wniosku o przyznanie płatności na 2013 r. uprawy w ramach wariantu sadowniczego,
- usunęli nasadzenia drzew lub krzewów owocowych z zamiarem zadeklarowania we wniosku o przyznanie płatności na 2013 r. uprawy gatunków roślin w ramach tych samych lub innych wariantów Pakietu 2. Rolnictwo ekologiczne.

Jednocześnie uznane za dopuszczalne będą mogły być tylko takie zmiany, które zostały zgłoszone już przez rolników we wniosku o przyznanie płatności rolnośrodowiskowej złożonym w 2013 r. na podstawie § 6 ust. 3 obowiązującego rozporządzenia.

5) Koniecznością dostosowania przepisów w sprawie minimalnych wymogów dotyczących stosowania środków ochrony roślin do przepisów nowej ustawy z dnia 8 marca 2013 r. o środkach ochrony roślin, dotyczy również doprecyzowania zasad wdrażania pakietu 2. Rolnictwo ekologiczne oraz doprecyzowania zasad stosowania zmniejszeń wysokości i poziomu zwrotu płatności w odniesieniu do działki rolnej.

Konieczność dostosowania przepisów w sprawie minimalnych wymogów, dotyczących stosowania środków ochrony roślin wynika z wejścia w życie ustawy z dnia 8 marca 2013 r. o środkach ochrony roślin (Dz. U. z dnia 12 kwietnia 2013 r.), która uchylila dotychczasowe przepisy. Przedmiotowa zmiana wynika z faktu, iż w zakresie środków ochrony roślin uchylono dyrektywę 91/414/EWG i zastąpiono rozporządzeniem nr 1107/2009. Zmiana ta spowodowała zmianę zakresu wymogów podstawowych. W związku z powyższym proponuje się dostosowanie minimalnych wymogów dla programu rolnośrodowiskowego do zaistniałych zmian poprzez zmianę załącznika nr 2 do rozporządzenia pt. *„Minimalne wymogi dotyczące stosowania nawozów i środków ochrony roślin, wraz z liczbą punktów jaką przypisuje się każdej stwierdzonej niezgodności oraz wysokością zmniejszeń, a także inne odpowiednie wymogi obowiązkowe”* w części dotyczącej stosowania środków ochrony roślin.

Z uwagi na to, że postępowania prowadzone w 2013 r. w odniesieniu do wniosków złożonych w kampanii 2013 r. nie zostały jeszcze zakończone, zakłada się, że przepisy proponowane w niniejszym projekcie rozporządzenia będą miały zastosowanie do przyznawania płatności rolnośrodowiskowej za 2013 r. Rozwiązania te są korzystne dla rolników realizujących pakiet 2. Rolnictwo ekologiczne, którzy przed 15 marca 2013 r. podjęli czynności zmierzające do dokonania zmiany zobowiązania rolnośrodowiskowego w tym zakresie, dopuszczalnej na gruncie przepisów wtedy obowiązujących. Aby jednak rolnicy mogli skorzystać z projektowanych rozwiązań konieczne jest, aby przepisy te weszły w życie w trybie pilnym, dopóki postępowania w sprawie przyznania płatności rolnośrodowiskowej za 2013 r. nie zostaną zakończone. Proponuje się zatem, aby projektowane rozporządzenie weszło w życie z dniem następującym po dniu ogłoszenia. Zasady demokratycznego państwa prawnego nie stoją temu na przeszkodzie, gdyż projektowane rozwiązanie nie nakłada nowych obowiązków, jednocześnie umożliwiając zastosowanie wobec rolników korzystnych dla nich rozwiązań.

Rozporządzenie jest zgodne z prawem Unii Europejskiej.

Stosownie do art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. Nr 169, poz. 1414, z 2009 r. Nr 42, poz. 337 oraz z 2011 r. Nr 106, poz. 622) projekt rozporządzenia zostanie zamieszczony na

stronie Biuletynu Informacji Publicznej Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Projekt zostanie również zamieszczony na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Rządowego Centrum Legislacji

Projekt rozporządzenia nie podlega notyfikacji, określonej w przepisach rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. Nr 239, poz. 2039 oraz z 2004 r. Nr 65, poz. 597), gdyż rozporządzenie nie zawiera przepisów technicznych.

Projekt rozporządzenia nie znajduje się w Wykazie prac legislacyjnych Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Ocena skutków regulacji:

1. Podmioty, na które oddziałuje rozporządzenie

Rozporządzenie dotyczy rolników, ARiMR oraz podmiotów prowadzących działalność w zakresie doradzania odnośnie sporządzania dokumentacji niezbędnej do uzyskania płatności rolnośrodowiskowej.

Realizacja Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007–2013 podlega, zgodnie z art. 84-87 rozporządzenia Rady (WE) nr 1698/2005, ocenie bieżącej i ocenom okresowym: ex-ante, średniokresowej i ex-post. Oceny mają na celu poprawę jakości, efektywności i skuteczności realizacji programu.

W ramach programu rolnośrodowiskowego kontroli administracyjnej podlega co roku 100% składanych wniosków. Kontroli na miejscu z tytułu wypełniania wymogów programu podlega 5% beneficjentów.

W ramach działania 214 PROW 2007–2013 Program rolnośrodowiskowy zostało przeprowadzonych 6 naborów wniosków o przyznanie płatności rolnośrodowiskowej, podczas których składane były wnioski o przyznanie pierwszej płatności rolnośrodowiskowej i kolejnych płatności rolnośrodowiskowych. Wnioski o przyznanie płatności rolnośrodowiskowej można było składać w 2008, 2009, 2010, 2011, 2012 i 2013 r.

Pomoc finansowa w ramach działania program rolnośrodowiskowy do 2013 r. włącznie realizowana była w ramach 9 pakietów. Biorąc pod uwagę kwotę zrealizowanych płatności rolnośrodowiskowych, wsparcie finansowe udzielone w ramach pakietu 2. Rolnictwo ekologiczne wynosiło 30,25 % całego wsparcia

w ramach programu rolnośrodowiskowego, tj. 1 137,18 mln zł. W pakiecie 2. Rolnictwo ekologiczne powierzchnia deklarowana w ramach wniosków złożonych w 2013 roku wynosiła ok. 565,5 tys. ha, a liczba gospodarstw – ok. 25 tys.

Z szacunkowych danych przekazanych przez ARiMR wynika, że na podstawie deklarowanych wniosków na 2013 r. liczba beneficjentów pakietu 2. Rolnictwo ekologiczne, którzy dokonali nowych nasadzeń jesienią 2012 r. wynosi ok. 1000 na powierzchni ok. 2 550 ha, natomiast tych którzy zlikwidowali takie plantacje i zadeklarowali zmieniony wariant – ok. 260 na powierzchni ok. 610 ha.

2. Wpływ rozporządzenia na sektor finansów publicznych, w tym budżet państwa i budżety jednostek samorządu terytorialnego

Ze względu na fakt, iż proponowane zmiany nie zmieniają alokacji środków na to działanie, wejście w życie rozporządzenia nie wpłynie na sektor finansów publicznych, w tym budżet państwa i budżety jednostek samorządu terytorialnego.

3. Wpływ rozporządzenia na rynek pracy

Wejście w życie rozporządzenia nie będzie miało zasadniczego wpływu na rynek pracy. W dalszej perspektywie wejście w życie rozporządzenia może przyczynić się do poprawy stanu rolniczej przestrzeni produkcyjnej oraz walorów przyrodniczych, co jako istotny zasób gospodarczy kraju, może być źródłem przewagi konkurencyjnej społeczności zamieszkującej te obszary.

4. Wpływ rozporządzenia na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw

Wejście w życie rozporządzenia wyrówna warunki konkurencji wewnętrznej sektora rolnego oraz będzie miało pozytywny wpływ na konkurencyjność polskiego rolnictwa na wspólnym rynku.

Przepisy rozporządzenia mają na celu wspieranie zrównoważonej działalności rolniczej zgodnej z ochroną środowiska. Płatność rolnośrodowiskowa jest zatem rekompensatą dla rolników za obniżone plony ze względu na prowadzenie przez nich zrównoważonej działalności rolniczej zgodnej z ochroną środowiska.

5. Wpływ rozporządzenia na sytuację i rozwój regionalny

Wejście w życie rozporządzenia będzie miało pozytywny wpływ na rozwój regionalny na obszarach wdrażania pakietów rolnośrodowiskowych, poprzez znaczenie tych działań dla zachowania walorów krajobrazowych obszarów wiejskich oraz promocję rolnictwa przyjaznego dla środowiska.

6. Konsultacje społeczne

Rozporządzenie oparte jest na Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013, które było szeroko konsultowane z instytucjami i organizacjami społeczno-zawodowymi związanymi z sektorem rolnym.

Projekt rozporządzenia zostanie skonsultowany z organizacjami i instytucjami takimi jak:

- 1) Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych;
- 2) Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych Rolników i Organizacji Rolniczych;
- 3) Sekretariat Rolnictwa Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność”;
- 4) Niezależny Samorządny Związek Zawodowy Rolników Indywidualnych „Solidarność”;
- 5) Związek Zawodowy Rolnictwa „Samoobrona”;
- 6) Krajowy Związek Rolników, Kółek i Organizacji Rolniczych;
- 7) Federacja Związków Pracodawców – Dzierżawców i Właścicieli Rolnych;
- 8) Związek Zawodowy Centrum Narodowe Młodych Rolników;
- 9) Federacja Branżowych Związków Producentów Rolnych;
- 10) Krajowa Rada Izb Rolniczych;
- 11) Krajowa Izba Gospodarcza – Komitet Rolnictwa i Obrotu Rolnego;
- 12) Forum Aktywizacji Obszarów Wiejskich;
- 13) Krajowa Rada Spółdzielcza;
- 14) Związek Zawodowy Rolników Rzeczypospolitej „Solidarni”;
- 15) Związek Zawodowy Rolników „OJCZYŻNA”;
- 16) Związek Zawodowy Pracowników Rolnictwa w RP;
- 17) Związek Zawodowy Rolnictwa i Obszarów Wiejskich „Regiony”;
- 18) Związek Zawodowy Wsi i Rolnictwa „Solidarność Wiejska”;
- 19) Krajowy Związek Rewizyjny Rolniczych Spółdzielni Produkcyjnych;
- 20) Rada Gospodarki Żywnościowej;

- 21) Stowarzyszenie Producentów Żywności Metodami Ekologicznymi „EKOLAND”;
- 22) Polski Związek Plantatorów Tytoniu;
- 23) Krajowy Związek Plantatorów Tytoniu;
- 24) Związek Plantatorów Tytoniu w Krasnymstawie;
- 25) Okręgowy Związek Plantatorów Tytoniu w Grudziądzu;
- 26) Business Centre Club;
- 27) Forum Związków Zawodowych;
- 28) Polska Konfederacja Pracodawców Prywatnych LEWIATAN;
- 29) Pracodawcy Rzeczypospolitej Polskiej;
- 30) Związek Rzemiosła Polskiego;
- 31) Centrum Doradztwa Rolniczego z siedzibą w Brwinowie
- 32) Instytut Zootechniki-PIB
- 33) Rada Rolnictwa Ekologicznego;
- 34) Instytut Ogrodnictwa w Skierniewicach;
- 35) Instytut Hodowli i Aklimatyzacji Roślin w Radzikowie.

Opracowano w Departamencie
Płatności Bezpośrednich

1.40 **DYREKTOR**
DEPARTAMENTU PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNICH
Joanna Czaplina

Za zgodność pod względem
prawnym i redakcyjnym

Mateusz P.

**Dyrektor Departamentu
Prawno-Legislacyjnego**

Grzegorz Wykowski

Akceptował
Podsekretarz Stanu:

PODSEKRETARZ STANU

Tadeusz Nalewajk